INTERNATIONAL JOURNAL OF ECONOMIC STUDIES

ULUSLARARASI EKONOMİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

December 2024, Vol:10, Issue:2 Aralık 2024, Cilt:10, Sayı:2
e-ISSN: 2149-8377 p-ISSN: 2528-9942
journal homepage: https://dergipark.org.tr/tr/pub/ead

COVID-19 and the Case Against Neoliberalism: The United Kingdom's Political Pandemic: Bir Kitap İncelemesi

COVID-19 and the Case Against Neoliberalism: The United Kingdom's Political Pandemic: A Book Review

Ersel KİRAZ
Arş. Gör. Dr., Bursa Teknik Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Yeni Medya ve İletişim Bölümü, ersel.kiraz@btu.edu.tr

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:
Geliş 25 Kasım 2024
Kabul 22 Aralık 2024

Anahtar Kelimeler:
GSYİH, OECD, Olimpiyat Başarısı, Madalya Sayısı.

© 2024 PESA Tüm hakları saklıdır

ÖZET

COVID-19 pandemisi, yalnızca bir halk sağlığı krizi olmakla kalmamış, aynı zamanda neoliberalizmin yıllardır şekillendirdiği yönetim yapılarını sorgulatan derin bir siyasi ve ekonomik problemler silsilesi haline gelmiştir. COVID-19 Neoliberalizme Karşı: Birleşik Krallık'ın Siyasal Pandemisi adlı eser, bu küresel sağlık krizinin, 1980'lerden bu yana Birleşik Krallık siyasetini şekillendiren ideolojik çerçeveyle kesiştiği noktaları ele almaktadır.

Neoliberalizm, piyasa deregülasyonu, özelleştirme ve devlet müdahalesinin asgariye indirilmesi gibi ilkelerle tanımlanır. Bu ideolojik yaklaşım, kriz anlarında kamusal hizmetlerin etkinliğini azaltmış, sosyal adaletsizlikleri derinleştirmiş ve halk sağlığı politikalarının kırılganlıklarını gözler önüne sermiştir. Bu kitap, neoliberalizmin Birleşik Krallık'taki etkilerini COVID-19 pandemisi bağlamında inceleyerek, mevcut krizden nasıl dersler çıkarılabileceğini ve daha dayanıklı bir toplumsal düzenin nasıl inşa edilebileceğini tartışmaktadır.

Pandemi sürecinde yaşanan aksaklıklar, sağlık sisteminin özelleştirilmesi ve kamu hizmetlerinin zayıflatılmasının uzun vadeli sonuçlarını ortaya koyarken, bu eser, neoliberalizmin eleştirisini daha geniş bir perspektifte değerlendirerek, bir dönüşüm ihtiyacını vurgulamaktadır.

ARTICLE INFO

Article History:
Received 25 November 2024
Accepted 22 December 2024

Keywords:
GDP, OECD, Olympic Success, Number of Medals.

© 2024 PESA All rights reserved

ABSTRACT

This book explores the intersection of the COVID-19 pandemic and the neoliberal policies that have shaped the United Kingdom's political and economic landscape for decades. Neoliberalism, characterized by deregulation, privatization, and reduced state intervention, has profoundly influenced public health systems and crisis management capabilities.

Through the lens of the pandemic, the book examines how neoliberal governance exacerbated vulnerabilities in healthcare infrastructure, widened social inequalities, and weakened public trust in government policies. By analyzing the UK's pandemic response, the authors highlight the long-term consequences of prioritizing market efficiency over social welfare.

Ultimately, the book argues for a reevaluation of neoliberal frameworks and proposes alternative approaches to building more equitable and resilient systems in the post-pandemic world.

GİRİŞ

COVID-19 pandemisi, onlarca yıldır neoliberal politikalar tarafından şekillendirilen yönetim yapılarının kırılganlıklarını ortaya çıkaran bir dönüm noktası olmuştur. *COVID-19 ve Neoliberalizme Karşı: Birleşik Krallık'ın Siyasal Pandemisi* adlı bu eser, özelleştirme, piyasa deregülasyonu ve devlet müdahalesinin azaltılmasıyla tanımlanan Birleşik Krallık'ın neoliberal modelinin, pandeminin sosyal ve ekonomik sonuçlarını nasıl derinleştirdiğini incelemektedir. Kitap, pandeminin etkileri ile neoliberalizmin tarihsel süreçte oluşturduğu yönetim anlayışları arasındaki etkileşimi derinlemesine ele almakta ve bu çerçevede, kriz yönetiminin sınırlılıklarını tartışmaktadır.

Neoliberalizmin halk sağlığı üzerindeki etkilerinden sosyal eşitsizliklerin derinleşmesine kadar birçok boyutu ele alan bu çalışma, Birleşik Krallık'ın pandemiye yanıtını eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirirken, aynı zamanda daha dayanıklı ve adil bir toplumsal düzen inşa etmek için alternatif yaklaşımlar önermektedir. Bu bağlamda eser, sadece pandeminin bir halk sağlığı krizi olmadığını, aynı zamanda uzun süredir devam eden yapısal sorunların bir yansıması olduğunu ileri sürmektedir.

COVID-19 and the Case Against Neoliberalism: The United Kingdom's Political Pandemic: Bir Kitap İncelemesi

COVID-19 pandemisi, dünya genelinde sağlık sistemlerini, ekonomik yapıları ve toplumun günlük işleyişini zorlu bir teste tabi tuttu. Ancak bu süreçte, özellikle Birleşik Krallık gibi gelişmiş ülkelerin yaşadığı krizler, bu durumun yalnızca sağlıkla ilgili bir kriz olmadığını, aynı zamanda politik, ekonomik ve sosyal altyapıların da sınandığını gözler önüne serdi. *COVID-19 and the Case Against Neoliberalism: The United Kingdom's Political Pandemic,* İngiltere'nin neoliberal politikalarla harmanlanmış sisteminin, pandemiye karşı yetersizliğini ve bu yetersizliğin yarattığı sonuçları analiz ediyor.

Mark Boyle, James Hickson ve Katalin Ujhelyi Gomez'in ortak çalışması olan bu çalışma, İngiltere'nin pandemiyi ele alış biçimini, neoliberalizmin etkileri üzerinden sorguluyor. Yazarlar, yalnızca Sağlık Bakanlığı'nın başarısızlıklarını tartışmakla kalmıyor, aynı zamanda neoliberal politikaların kamusal sağlık, vatandaşlık ve sınıfsal problemler üzerindeki uzun vadeli etkilerini de inceliyor. Kitap, neoliberalizmin, bireysel özgürlük kavramını nasıl yeniden tanımladığı ve bu özgürlük anlayışının pandemi sırasında nasıl bir sınır oluşturduğunu da irdeliyor.

Ne var ki kitabın eleştirilebilir yönlerinin de olduğunu söyleyebiliriz. Kitap, neoliberalizmin Birleşik Krallık üzerindeki etkilerini analiz ederken, çoğu yerde daha küresel bağlamdan kopuk bir perspektif sunuyor. Yazarlar, İngiltere'nin pandemi sürecindeki politikalarını eleştirirken, diğer ülkelerdeki neoliberalizm uygulamalarının farklı sonuçlar doğurmuş olabileceğini görüp göremedikleri muamma. Bu durum, kitabın neoliberalizm ve COVID-19 arasındaki ilişkiyi küresel bir bağlamda tartışma potansiyelini kadük bırakıyor diyebiliriz.

Ayrıca, kitap boyunca savunulan *"neorepublikan özgürlük anlayışı"*[1], oldukça idealist bir çerçeveye oturtulmuş; ancak bu idealizmin pratikte nasıl uygulanabileceğine dair somut

[1] Neo-republikan özgürlük anlayışı, özellikle 20. yüzyılın sonlarında yeniden canlanan bir düşünce akımı olarak, klasik cumhuriyetçi özgürlük anlayışını günümüz siyaset teorisi çerçevesinde yeniden yorumlar. Bu anlayış, özgürlüğü, yalnızca "engellenmeme" durumu olarak değil, bireylerin ve grupların "boyunduruk altında olmaması" (non-domination) durumu olarak tanımlar. Özgürlük, burada, bireylerin keyfi bir otoriteye tabi olmadan yaşayabilme durumlarıyla ilişkilendirilir. Bu yaklaşımla, bireylerin özerkliği, sadece fiziksel ya da hukuki engellerin yokluğu ile değil, aynı zamanda baskıcı ve keyfi müdahalelerden azade bir yaşam sürdürebilmeleriyle mümkün olur (Petit, 1997, s.23-25 Skinner, 1998, s. 36-40)
Neo-republikan özgürlük anlayışını geliştiren en önemli düşünürlerden biri olan Philip Pettit, özgürlüğü "müdahale olmama" (non-interference) yerine "boyunduruk altına alınmama" şeklinde tanımlamıştır. Pettit, bir kişinin başka bir kişinin keyfi iradesine tabi olması durumunda, özgürlüğün zarar göreceğini savunur. Bu nedenle, neo-republikan anlayış, özgürlüğü korumak için

öneriler yeterince tartışılmamış. Bu durum, okuyucuda kitap boyunca sunulan teorik eleştirilerin gerçek hayatta ne kadar uygulanabilir olduğuna dair soru işaretleri yaratabilir. Ayrıca kitapta yer yer noktalama ve yazım hataları da mevcut. Son olarak, ele alınan veriler ve analizlerin yoğun akademik bir dile sahip olması, kitabın geniş bir okuyucu kitlesine hitabını zorlaştırıyor. Bu tür bir eserde daha dengeli ve erişilebilir bir üslup, ele alınan konuların daha geniş bir çevre tarafından anlaşılmasını sağlayabilirdi.

"In What Sense a Political Pandemic?" başlıklı birinci bölümde, yazarlar COVID-19 pandemisinin Birleşik Krallık'taki etkilerini neoliberal politikaların ışığında inceliyor. Bölümün başlangıcında (s. 1-2), pandeminin sadece bir sağlık krizi değil, aynı zamanda politik bir olay olduğu vurgulanıyor. Yazarlar, Birleşik Krallık'ın kırk yıllık neoliberal politikalarının, pandemiye karşı verilen tepkilerin yetersizliğinde önemli bir rol oynadığını savunuyor. Özellikle, devletin kamusal hizmet kapasitesinin azaltılması ve bireylerin toplumsal dayanışmadan ziyade kişisel sorumluluklarına odaklanmasının, pandemi sürecinde belirgin bir kırılganlık yarattığı belirtiliyor.

Bölümün ilerleyen kısımlarında (s. 3-4), pandeminin doğal bir felaket olmadığı, aksine toplumsal ve siyasi tercihlerle şekillenen bir süreç olduğu ifade ediliyor. Yazarlar, Birleşik Krallık'ın pandemi yönetiminde sergilediği gecikmelerin ve koordinasyon eksikliklerinin altında, Neoliberalizmin *"müdahaleden uzak durma"* ilkesinin yattığını öne sürüyor. "Karışmama özgürlüğü" olarak da çevirebileceğimiz bu kavram neoliberal metinde cumhuriyetçi siyasi düşünce perspektifinden eleştirilmiş diyebiliriz. Bu durumun, özellikle ekonomik ve sosyal açıdan dezavantajlı grupların pandemiden orantısız şekilde etkilenmesine yol açtığı vurgulanıyor. Sonuç olarak, bölümde, pandeminin etkilerinin anlaşılması ve gelecekte benzer krizlere karşı daha güçlü bir toplum inşa edilmesi için neoliberal politikaların yeniden değerlendirilmesi gerektiği öneriliyor.

Bölümde dikkat çeken noktalardan bir tanesi de *"karışmama özgürlüğünün"* neoliberalizmin bireysel özgürlük anlayışı içerisinde ele alınması. Yazarlar bu anlayışın devlet müdahalelerini *"özgürlüğün ihlali"* olarak yorumlarken, kriz anlarında toplum sağlığını korumak için gerekli olan müdahalelerin gecikmesine yol açtığını ifade ediyorlar. Bölümde, bu durumun halkın sağlığına yönelik politika geliştirme kapasitesine olan negatif etkisi oldukça derin ele alınmış (s. 6-8). Yazarlar ayrıca, Birleşik Krallık'ın neoliberal politikalar doğrultusunda devlet müdahalesini küçültmesinin halkın pandemiyi anlamada daha geç kalmasına neden olduğunu belirtiyorlar. Örneğin, birçok yerde "kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi ve sağlık sisteminin ticari yaklaşımlara dayandırılması, pandeminin etkilerini hafifletmede devleti yetersiz bırakmıştır" ifadesi kullanılagelmiş (s. 4-5).

İngiltere'deki neoliberalizmin gelişimini ele alan ikinci bölümde yazarlar Mark Boyle, James Hickson ve Katalin Ujhelyi Gomez, İngiltere'deki neoliberalizmin tarihsel gelişimini ve COVID-19 pandemisi bağlamında yarattığı kırılganlıkları ele alıyor. Friedrich Hayek ve Milton Friedman'ın serbest piyasa ve minimal devlet müdahalesine dayalı fikirlerinin, İngiltere'nin politik ve ekonomik sisteminde nasıl kök saldığını tartışıyorlar. Özellikle 1970'lerin sonlarında Fordist-Keynesyen modelin[2] çöküşüyle bu fikirlerin politika haline geldiğini ve ülkenin ekonomik düzenini yeniden şekillendirdiğini vurguluyorlar (s. 25-26).

yalnızca bireysel hakların güvence altına alınmasını değil, aynı zamanda toplumda keyfi güç ilişkilerinin ortadan kaldırılmasını hedefler. Bu, hukukun üstünlüğü ve demokratik mekanizmaların işlerliği ile sağlanabilir (Lovett, 2010)
Örneğin, ekonomik eşitsizlikler ya da politik yolsuzluklar gibi durumlar, bireylerin özgürlüklerini tehdit edebilir. Neo-republikan yaklaşım, bu gibi durumlara karşı, kamusal bir düzenlemeyi ve denetimi savunur. Çünkü, bireylerin özgürce hareket edebilmeleri için yalnızca fiziksel müdahalelerin değil, aynı zamanda yapısal ve kurumsal baskıların da ortadan kaldırılması gereklidir.

[2] Fordist-Keynesyen model, 20. yüzyılın ortalarında, özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde Batı ülkelerinde uygulanmaya başlanan ekonomik ve toplumsal düzenin bir ifadesidir. Bu model, adını Henry Ford'un üretim sistemlerinden (Fordizm) ve John Maynard Keynes'in makroekonomik teorilerinden (Keynesyenizm) alır. Fordist üretim yöntemleri ile Keynesyen ekonomik politikaların birleşimi, sanayileşmiş ülkelerde uzun süreli ekonomik büyüme ve sosyal refah devletlerinin gelişimini mümkün kılmıştır (Harvey, 1990, s.125)

Boyle, Hickson ve Ujhelyi Gomez, Margaret Thatcher döneminin neoliberalizmin kurumsallaşmasında kilit bir rol oynadığını belirtiyor. Bölümün ele aldığı ana noktalardan bir tanesi de Thatcher liderliğindeki İngiltere'nin kamu hizmetlerini özelleştirme, sendikaları yok etme ve piyasa merkezli politikaları uygulama konusundaki kararlılığının, İngiltere'nin toplumsal yapısını derinden etkilemesi (s. 27-28). Yazarlar, bu politikaların yalnızca ekonomik eşitsizlikleri artırmakla kalmadığını, aynı zamanda sosyal güvenlik ağlarını da yok ettiğini ifade ediyorlar. Tony Blair liderliğindeki *"Third Way"* yaklaşımı da yazarların ele aldığı önemli bir nokta. Boyle ve Hickson, Blair'in sosyal adaleti hakim kılma vaadiyle yola çıktığını, ancak sonuçta neoliberalizmin piyasa odaklı politikalarını sürdürdüğünü ileri sürüyorlar (s. 29). Yazarlara göre bu yaklaşımla toplumun piyasa odaklı bireysel aktörler olarak yeniden şekillenmesine katkıda bulunmuş, ancak sosyal dayanışma zayıflamıştır.

Yazarlar bölümde neoliberalizmin İngiltere'de uzun vadeli etkilerini tartışırken, COVID-19 pandemisinin bu etkileri nasıl görünür hale getirdiğini vurguluyorlar. Ujhelyi Gomez, özellikle kamu hizmetlerindeki eksikliklerin, pandeminin yarattığı kriz karşısında nasıl bir kırılganlık yarattığını ele alıyor (s. 30-31). Neoliberal politikaların bireysel özgürlüğü merkeze alan yaklaşımının, toplumsal dayanışmayı ve kamu müdahalesini nasıl baltaladığını anlatıyorlar. Sonuç olarak, Boyle, Hickson ve Ujhelyi Gomez, neoliberalizmin yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda toplumsal ilişkileri ve devletin krizlere karşı kapasitesini de şekillendiren bir ideoloji olduğunu belirtiyorlar. İngiltere'nin COVID-19 pandemisindeki güçsüz yanıtının, bu ideolojinin yarattığı yapısal kırılganlıkların bir sonucu olduğunu öne sürüyorlar (s. 32).

İlk olarak, yazarlar pandeminin başlangıcından itibaren Birleşik Krallık'ın doğrulanmış COVID-19 vakaları, ölüm oranları ve fazla ölüm oranları gibi temel göstergeler üzerinden performansını analiz ediyorlar. Bu göstergeler, özellikle 2020 yılında Birleşik Krallık'ın diğer gelişmiş ülkelerle karşılaştırıldığında oldukça olumsuz bir tablo sergilediğini ortaya koyuyor (s. 43-45). Yazarlar, bu kötü performansın yalnızca sağlık sistemiyle değil, aynı zamanda devletin karar alma süreçleriyle de yakından ilişkili olduğunu vurguluyorlar. Bölümde ayrıca, Birleşik Krallık'ın pandemiyi yönetmedeki başarısızlığının önemli nedenlerinden biri olarak, küresel bağlantılarının yoğunluğu ve erken dönemde alınan önlemlerin yetersizliği gösteriliyor (s. 46-48). Yazarlara göre, Londra'nın bir küresel merkez olarak hareketliliği artırması, virüsün hızla yayılmasına olanak sağlamış ve pandeminin ülke çapındaki etkisini artırmıştır.

Yazarlar, ayrıca Birleşik Krallık'ın halk sağlığı sistemi üzerinde (özellikle hastaneler) yıllar boyunca biriken neoliberal politikaların etkisini de analiz ediyorlar (s. 49-50). Özelleştirme, kaynakların yetersizliği ve zayıf koordinasyon, pandemiye verilen yanıtın başarısızlıkla sonuçlanmasına katkıda bulunmuştur. Yazarlar, bu bağlamda, hükümetin pandemiye verdiği tepkinin halk sağlığı sisteminin uzun vadeli sorunlarını daha da derinleştirdiğini ifade ediyorlar.

Son olarak, bölümde Birleşik Krallık'ın pandemiye karşı aldığı önlemler ile küresel bağlamda diğer ülkelerin tepkileri karşılaştırılmaktadır (s. 51-54). Özellikle, hükümetin karar alma süreçlerindeki yavaşlık ve koordine olmayan uygulamalar, ülkenin COVID-19 ile mücadelede neden zayıf bir performans sergilediğini açıklamaktadır. Yazarlar, bu durumun sadece ulusal bir politika başarısızlığı değil, aynı zamanda küresel bir kriz yönetimi dersine dönüştüğünü savunuyorlar.

"Neoliberalism, Freedom, and the UK's Response to COVID-19" başlıklı bölümde, Mark Boyle, James Hickson ve Katalin Ujhelyi Gomez, Birleşik Krallık'ın neoliberal siyasi felsefesinin, özellikle *"müdahaleden bağımsızlık olarak özgürlük"* anlayışının, COVID-19'a yanıtı nasıl şekillendirdiğini ele alıyorlar. Yazarlar, Birleşik Krallık hükümetinin bireylerin hayatlarına mümkün olduğunca az müdahale etme anlayışına dayalı neoliberal ilkelerinin, pandemi sırasında gerekli halk sağlığı önlemlerini zamanında ve etkili bir şekilde almayı zorlaştırdığını savunuyorlar (s. 81-83). Yazarlara göre bu felsefi bağlılık, karantina gibi önlemlerin

gecikmesine ve halk sağlığı stratejilerinin yetersiz kalmasına neden olmuştur. Neoliberal politikacılar, devlet müdahalesini genellikle bireysel özgürlüklerin ihlali olarak gördükleri için, bu durum pandemiyle mücadelede etkili bir yanıt verilmesini engellemiştir.

Bölümde, bu felsefi yaklaşımın yalnızca müdahaleleri geciktirmekle kalmadığı, aynı zamanda kısıtlamaların politik olarak mümkün olan en kısa sürede kaldırılmasını etkilediği vurgulanıyor. Örneğin, Başbakan Boris Johnson, karantina önlemlerini İngilizlerin "özgürlük yanlısı içgüdülerine" aykırı olarak tanımlamış ve kısıtlamaların kaldırılmasını normalleşmenin bir göstergesi olarak sunmuştur (s. 84-85).

Yazarlar ayrıca, neoliberal özgürlük anlayışının, devletin kriz durumlarındaki rolünü zayıflattığınız ve vatandaşların sağlık sistemine olan güvenini azalttığını tartışıyorlar (s. 86-88). Neoliberal politikalar, kamu sağlığını piyasa dinamiklerine bağımlı hale getirerek, pandeminin etkilerinin daha da kötüleşmesine neden olmuştur deniyor. Yazarlar göre özellikle sağlık sistemindeki özelleştirme ve maliyet odaklı yaklaşımlar, pandeminin yönetimini daha da karmaşık hale getirmiştir.

Son olarak, bölümde, neoliberalizmin bireysel özgürlük anlayışının, sosyal dayanışmayı nasıl berhava ettiği ve kriz anlarında toplumsal dayanışmayı korumak için gereken müdahaleleri nasıl sınırlandığı ele alınmaktadır (s. 89-90). Yazarlar, bu bölümde durumun yalnızca Birleşik Krallık için değil, aynı zamanda diğer neoliberal devletler için de ders niteliğinde olduğunu öne sürüyorlar.

"*Reticent and Hesitant: The Neoliberal State*" bölümüne geldiğimizde, neoliberalizmin devleti nasıl zayıflattığı ve bu durumun pandemiye verilen yanıtı nasıl etkilediği ele alınıyor. Yazarlar, neoliberalizmin devletin rolünü sınırlayan ve özel sektöre sorumluluk aktarmayı ön plana çıkaran temel varsayımlarını tartışarak başlıyorlar. Neoliberal politikalar, devletin sadece ekonomik düzenlemelerle sınırlı bir rol üstlenmesi gerektiğini savunur ve piyasaların özgürce işlemesini sağlayacak çerçeveyi oluşturmayı hedefler. Bu, kamu harcamalarının azaltılması ve devlet müdahalesinin en aza indirilmesiyle sonuçlanmıştır (s. 119-121). Bölümde, özellikle İngiltere'deki yerel yönetimlerin bütçelerinin kesilmesi ve kamu sağlığı harcamalarının azaltılması ele alınmaktadır. Halk sağlığı bütçesi 2015-2016 ile 2020-2021 yılları arasında reel olarak %22 oranında azalmış ve bu kesintiler en çok dezavantajlı bölgelerde hissedilmiştir. Bu durum, sağlık eşitsizliklerini artırmış ve krizlere karşı bu bölgeleri etkisiz hale getirmiştir (s. 123-125).

Bölümde Neoliberal politikaların yalnızca devletin kaynaklarını değil, aynı zamanda müdahale kapasitesini de azalttığı savunuluyor. Pandemi sırasında, bu politikaların mirası, İngiltere'nin pandemiye verdiği yanıtı yavaşlatmış ve özel sektöre aşırı derecede bağımlı bir kriz yönetimine yol açmıştır. Neoliberalizmin devlete olan şüpheci yaklaşımı, kamu hizmetlerinin işlevselliğini baltalamış ve halk sağlığı sistemini daha kırılgan hale getirmiştir (s. 127-129). Sonuç olarak, yazarlar neoliberalist devletin kendisini yeniden inşa etmesi gerekliliğini vurguluyorlar. Kamu yatırımlarını artırmanın, sosyal dayanışmayı güçlendirmenin ve krizlere karşı daha dirençli bir toplum oluşturmanın önemine dikkat çekiyorlar. Özellikle cumhuriyetçi bir devlet anlayışının, bireylerin ve toplumların çıkarlarını daha iyi koruyabileceği öne sürülüyor (s. 133-135).

Sonuç olarak, yazarlar, neoliberalizmin bireysel özgürlük anlayışının, toplumsal dayanışmayı baltalayarak kriz zamanlarında daha etkili bir kolektif tepki verilmesini engellediğini savunmakta (s. 147-149). Neoliberal vatandaşlık modeline karşı, daha dayanışmacı bir toplumsal yapının oluşturulması gerektiğini öne sürmektedirler.

Eşitsiz Bir Pandemi: Neoliberalizm, Çeşitlenen Kırılganlıklar ve Dengesiz Hastalık Yükleri" bölümü, neoliberalizmin yarattığı yapısal eşitsizliklerin, COVID-19 pandemisinin farklı nüfuslar üzerindeki etkilerini nasıl daha da kötüleştirdiğini ele alıyor. Yazarlar, artan servet ve

gelir eşitsizlikleri, sağlık eşitsizlikleri ve pandemiye karşı kırılganlığın sosyal ve mekânsal boyutları arasındaki ilişkiyi inceliyor.

Bölüm, son birkaç on yılda Birleşik Krallık'ta neoliberal politikaların büyüyen gelir ve servet eşitsizliklerini nasıl körüklediğini detaylandırarak başlıyor. Bu eşitsizliklerin özellikle işçi sınıfını, azınlıkları ve kadınları sağlık ve ekonomik krizlere daha açık hale getirdiği vurgulanıyor (s. 151-153). Kamu sağlığı altyapısının zayıflatılması ve sosyal güvenlik ağlarının daraltılması, neoliberal yönetim altında bu kırılganlıkları daha da artırmıştır deniyor. Yazarlar, hastalık yüklerinin mekânsal dağılımını analiz ederek ekonomik olarak dezavantajlı bölgelerin daha yüksek enfeksiyon ve ölüm oranları yaşadığını belirtiyor. Yazarlara göre, Neoliberal kentsel politikaların, piyasa odaklı konut ve sağlık çözümlerine öncelik vermesi, toplumu pandemiye karşı yetersiz bir şekilde donatmıştır (s. 154-156). Ayrıca, kamuya duyulan güvenin azalmasının pandemi yanıtı üzerindeki etkileri tartışılmaktadır. Yazarlar, neoliberalizmin kolektif refahı küçümsemesinin sosyal uyumu zayıflattığını ve bu durumun karantinalar ve aşı kampanyaları gibi halk sağlığı önlemlerinin etkinliğini azalttığını savunuyor (s. 157-159).

Sonuç olarak, bölüm yazarları neoliberal politikaların yeniden değerlendirilmesini savunuyor ve eşitlikçi ilkelere dayalı bir neo-cumhuriyetçi çerçeveye geçiş yapılmasını öneriyor. Böyle bir yaklaşımın, COVID-19'un ortaya çıkardığı hakkaniyetsizlikleri azaltabileceği ve daha güçlü ve adil bir toplum inşa edebileceği belirtiliyor (s. 160-162).

İlerleyen bölümlerde, pandeminin sadece sağlık sistemlerini değil, aynı zamanda neoliberal politikaların kırılganlıklarını da açığa çıkardığı tartışılıyor. Yazarlar, COVID-19'un küresel düzeyde bir dönüm noktası olarak değerlendirilmesi gerektiğini savunuyor ve pandeminin neoliberal politikaları yeniden üreterek (kitapta neoliberalism redux[3] terimi kullanılıyor) değil, bu politikaları kökten değiştirmek için bir fırsat sunduğunu ileri sürüyorlar (s. 181-183).

Neoliberalizmin yeniden canlanma ihtimaline karşı, yazarlar, "neorepublicanism" adı verilen alternatif bir yaklaşımı öneriyorlar. Bu yaklaşım, bireysel özgürlüğü "müdahaleden bağımsızlık" yerine "tahakküm altında olmama" kavramı üzerinden tanımlıyor. Yazarlar, güçlü bir demokratik devletin aktif ve koruyucu rolüyle bireysel özgürlüğü artırabileceğini savunuyorlar (s. 184-185). Bölümde, pandemiden alınan derslerin sosyal demokrasi için yeni bir vizyon geliştirmede nasıl kullanılabileceği tartışılıyor. Yazarlar, "Build Back Better" gibi sloganların yalnızca neoliberal politikaların yüzeysel bir şekilde yeniden uygulanması anlamına gelmemesi gerektiğini vurguluyorlar. Bunun yerine, eşitlikçi ve dayanışmacı bir sosyal yapı inşa edilmesi gerektiğini ifade ediyorlar (s. 186-188). Sonuç olarak, yazarlar, COVID-19'un yarattığı eşitsizliklerin ve krizlerin, neoliberal politikaların başarısızlığını açıkça ortaya koyduğunu belirtiyorlar. Bu bağlamda, daha adil ve güçlü bir toplum oluşturmak için neoliberalizmin yerine sosyal demokrasiye dayalı bir sistemin getirilmesi gerektiğini savunuyorlar (s. 189-190).

[3]"Redux" kelimesi, "yeniden dönüş" ya da "yeniden diriliş" anlamına gelir. Neoliberalism redux, klasik neoliberal politikaların çağdaş koşullara adapte edilerek yeniden uygulanmasını ifade eder. 2008 Küresel Finansal Krizi sonrası, neoliberalizmin sorgulanmasına rağmen, birçok ülke yine neoliberal politikalara geri dönmüş ya da bu politikaları farklı biçimlerde yeniden düzenlemiştir (Crouch, 2011, s. 45) Neoliberalism redux" terimi, "yeniden canlanmış neoliberalizm" anlamına gelir ve 2008 Küresel Finansal Krizi gibi dönemlerin ardından neoliberal politikaların dönüşümünü ve yeniden güçlenmesini ifade eder. Bu ifade, neoliberalizmin bir dönüşüm geçirerek önceki krizlerden aldığı derslerle, yeni bağlamlarda yeniden şekillendiğini ve uygulama alanı bulduğunu ima eder. Neoliberalizm redux, klasik neoliberalizmin temel ilkelerini korurken, çağdaş ekonomik ve politik gelişmelere uyum sağlamak için yeniden yapılandırılmış bir versiyonunu ifade eder (Harvey, 2005, s. 76-80).

KAYNAKÇA

Crouch, C. (2011). *The Strange Non-Death of Neoliberalism*. Polity Press.

Harvey, D. (1990). *The Condition of Postmodernity: An Enquiry into the Origins of Cultural Change*. Blackwell.

Harvey, D. (2005). *A Brief History of Neoliberalism*. Oxford University Press.

Pettit, P. (1997). *Republicanism: A Theory of Freedom and Government*. Oxford University Press.

Skinner, Q. (1998). *Liberty Before Liberalism*. Cambridge University Press.

Lovett, F. (2010). *A General Theory of Domination and Justice*. Oxford University Press.